

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์

ทะเบียนเลขที่ สข 52100026

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ คำขอเลขที่ 50100037
ทะเบียนเลขที่ สข 52100026 ซึ่งมีรายการทางทะเบียน ตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2552

ประกาศ ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2552

(นางพวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์

(1) เลขที่คำขอ	50100037	ทะเบียนเลขที่	สข 52100026
(2) วันที่ยื่นคำขอ	16 พฤษภาคม 2550	วันที่ขึ้นทะเบียน	16 พฤษภาคม 2550
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดกาฬสินธุ์
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000		
(4) รายการสินค้า	ข้าว		

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ (Kaowong Kalasin Sticky rice) หมายถึง ข้าวพันธุ์กอกเดียว(ข้าวพันธุ์พื้นเมือง) และข้าวพันธุ์ กข 6 เป็นข้าวเหนียวที่ไวต่อช่วงแสง ปลูกได้เฉพาะฤดูนาปี ในเขตพื้นที่อำเภอเขาวง อำเภอภูพานารายณ์ (เฉพาะตำบลนาโก และตำบลหนองห้าง) และกิ่งอำเภอนาคู (เฉพาะตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว) จังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะของสินค้า

- (1) พันธุ์ข้าว : พันธุ์กอกเดียว และพันธุ์ กข 6
- (2) ประเภทข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์
 - ข้าวสาร
- (3) ลักษณะทางกายภาพ
 - ข้าวเปลือก มีเปลือกสีน้ำตาล
 - ข้าวสาร มีสีขาวนวล

(3) คุณสมบัติของสินค้า

- เป็นข้าวเหนียว เมื่อนึ่งสุกจะหอม และนุ่ม ไม่แฉะติดมือ และข้าวที่นึ่งแล้วเมื่อเก็บไว้ในภาชนะปิดหลายชั่วโมงจนข้าวเย็น ยังคงรักษาความอ่อนนุ่มได้อยู่

กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) พื้นที่ปลูกต้องอยู่ในพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอเขาวง อำเภอภูพานารายณ์ (เฉพาะตำบลนาโก และตำบลหนองห้าง) และกิ่งอำเภอนาคู (เฉพาะตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว) จังหวัดกาฬสินธุ์

(2) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร และ โรงสี/ผู้ประกอบการ ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ก่อนเริ่มทำการผลิต

(3) เมล็ดพันธุ์ข้าว ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์กอกเดียว และพันธุ์ กข 6 บริสุทธิ์ มีคุณภาพดี ไม่มีสิ่งเจือปน จากแหล่งเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐาน เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมการข้าว หรือเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรผลิตเองซึ่งได้รับการตรวจรับรอง

(4) ปลูกในช่วงฤดูนาปี (เดือนมิถุนายน กรกฎาคม หรือสิงหาคม)

(5) เก็บเกี่ยวระยะพลับพลึง ระหว่างเดือน ตุลาคม ถึง พฤศจิกายน

(6) การเก็บรักษาผลผลิตข้าวให้มีความชื้นที่เหมาะสมประมาณร้อยละ 14 -15

(7) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการโรงสี ต้องมีระบบการบันทึกข้อมูลการจัดการ ที่สามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ข้าว ระบบการปลูก และคุณภาพข้าวเปลือกข้าวสาร

การแปรรูป

- (1) ผลผลิตข้าวเปลือกมาแปรรูปเป็นข้าวกล้อง และ ข้าวสาร โดยโรงสีในพื้นที่ที่อยู่ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์เท่านั้น
- (2) ผู้แปรรูปต้องร่วมอยู่ในกลุ่มเดียวกับเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรที่มาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ โดยทำการผลิตและแปรรูปในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์
- (3) การแปรรูปต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การรับซื้อข้าวเปลือก(ยกเว้นผู้ปลูกและผู้แปรรูปเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน)

- 1) ต้องมาจากเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ และได้ปฏิบัติตามวิธีการปลูกข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์
- 2) มีการแยกการจัดเก็บข้าวเปลือก ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ออกจากข้าวพันธุ์อื่นๆ หรือ ข้าวพันธุ์เดียวกันที่ไม่ได้มาจากผู้ผลิตที่ขึ้นทะเบียนไว้ ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบและติดตามได้
- 3) มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ ณ จุดรับซื้อข้าวเปลือก ได้แก่ วัตถุประสงค์ สิ่งเจือปนต่างๆ เมล็ดข้าวปนอื่นๆ

3.2 การสีข้าว

- 1) ข้าวเปลือกสีในโรงสีที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และ โรงสีที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์
- 2) มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ในการสีข้าว ได้แก่ที่มาของข้าวเปลือก ปริมาณข้าวเปลือก ปริมาณข้าวสาร ในกระบวนการแปรรูปข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ นั้น
- 3) ถ้ามีการสีข้าวชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์จากแปลงของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ ต้องมีการทำความสะอาดเครื่องสีข้าวตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง

การบรรจุหีบห่อ

- (1) รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า “ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์” และ/หรือ “ Kaowong Kalasin Sticky rice ”
 - (2) ให้ระบุ น้ำหนัก จำนวนถุง และวันที่บรรจุ
- ### การเคลื่อนย้าย กองเก็บ การรักษาสภาพ และการส่งมอบ
- (1) มีการจัดทำระบบบัญชีในการบ่งชี้ เคลื่อนย้าย กองเก็บ บรรจุหีบห่อรักษาสภาพ ตั้งแต่ขั้นตอน รับเข้าโรงสี วันที่สีข้าวเปลือก ข้าวสาร การส่งมอบสินค้า
 - (2) มีขั้นตอนในการควบคุม การกองเก็บ ควบคุมการเบิกจ่าย และดูแลรักษาผลิตภัณฑ์
 - (3) มีการจัดเก็บสินค้าที่เหมาะสม เพื่อรักษาคุณภาพสินค้า

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิศาสตร์ พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา มีภูเขาล้อมรอบทุกทิศทางเป็นวงกลมจึงเป็นที่มาของชื่อตามที่ตั้งว่า เขาวง พื้นที่เป็นแอ่งกระทะ มีเทือกเขาภูพานกั้นระหว่างอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ กับ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร แม่น้ำลำคลองในบริเวณนี้มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาภูพาน ภูมิประเทศแถบนี้เคยเป็นแหล่งอาหารและถิ่นที่อยู่อาศัยของไดโนเสาร์ชนิดกินพืชที่ชื่อ ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน่ และชนิดกินสัตว์ที่ชื่อ สยามโมไทรันนัส อีสานแอนซิส ตามหลักฐานที่ขุดค้นพบ ดินในบริเวณนี้มีธาตุแคลเซียมและธาตุซิลิกอนสูง ผสมกับภาวะภูมิอากาศที่เย็นแห้งแล้งน้ำน้อย เป็นผลให้ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์เก็บเกี่ยวก่อนข้าวอื่น มีความนุ่มและหอมมาก นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชนเผ่าผู้ไทย มีขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาพูด เป็นของตนเอง ชนกลุ่มนี้มีความละเอียดประณีตพิถีพิถันในงานฝีมือประเภทจักสานและงานทางด้านกิจกรรมคือ การปลูกข้าว จึงทำให้ข้าวจากแหล่งนี้มีชื่อเสียงดีในด้านคุณภาพ

ประวัติความเป็นมา ชาวกาฬสินธุ์ ปลูกข้าวหลากหลายชนิดพันธุ์แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวเพื่อการบริโภคที่เหลือจึงขาย พื้นที่ตอนบนของจังหวัดตามบริเวณเทือกเขาภูพาน สภาพพื้นที่เป็นที่ดอนและที่ราบบริเวณหุบเขา ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวผู้ไทยที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เป็นสังคมกิจกรรม ที่มีความประณีตบรรจง ในการผลิตสินค้าเกษตร

โดยเฉพาะข้าวเหนียวขาว เริ่มเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในตลาดข้าวสารจังหวัดกาฬสินธุ์ตั้งแต่ พ.ศ.2507 เมื่อกลุ่มผู้ประกอบการโรงสีข้าวขนาดเล็กในเขตตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ออกตระเวนหาซื้อข้าวเปลือกตามอำเภอต่างๆ ในจังหวัดมุกดาหารเป็นข้าวสารส่งขายตามตลาดในจังหวัดกาฬสินธุ์และต่างจังหวัด ปรากฏว่าข้าวเหนียวจากอำเภอเขาวง เป็นข้าวคุณภาพดี ได้ต้นข้าวมาก หุงสุกแล้วอ่อนนุ่มมาก มีความหอม จึงเป็นที่นิยมของตลาด ผู้บริโภคกล่าวขานถึงและสอบถามแหล่งที่มาจึงเป็นที่มาของ ข้าวเหนียวขาว

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิตข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์ อยู่ในพื้นที่อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ (เฉพาะตำบลนาโก และตำบลหนองห้าง) และกิ่งอำเภอนาคู (เฉพาะตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว) จังหวัดกาฬสินธุ์ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รายละเอียดตามแผนที่

(8) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้าที่ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์

(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

(1) ข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์ จะต้องผลิตในพื้นที่อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ (เฉพาะตำบลนาโก และตำบลหนองห้าง) และกิ่งอำเภอนาคู (เฉพาะตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว) จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามกระบวนการผลิตข้างต้น

(2) กระบวนการผลิตจะต้องได้ผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้าที่ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์ รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

